

اعضایک که از او منظم هستند هیچ نمیشود نسبت داد با اشخاصی که با او همراهی دارند و چه اهلیتی دارد که باید حکما مباشر مالیات مشیرالملك باشد.

حاج سید نصر الله - من در اینجا حرفی دوام میخوام بدانم تا کمی مجلس دچار این جزئیات باشد آخر یک فراری بگذارید که از این جزئیات فراغت جسته مجلس بوظایف عمده خود عمل نماید.

احسن الدوله - تمام مطالب که ما مشتبه است چه تغذیات از یزد باشد یا غیر یزد بنده که در انجمن هرايش هستم می بینم که ابدأ وزراء همراه نیستند يك فقره نصره المالك خاصه جات را اجاره میکرد و بر حسب خیال خود پنجاه هزار تومان علاوه میداد بوزیر مالیه اخطار شد جواب نیامد بوزیر عدلیه اخطار شد جواب نیامد نتیجه آن شد که اقبال الدوله مطلع شده آبده او را قطع کرده رعایا متوازی شده اینجا متظلمند.

حاج شیخ محمود - حقوق بر دو قسم است حقوق مالیه و حقوق جانی حقوق مالی و تنبیه ادا میشود چه زوری دارد که فلان شخص باید یا اینکه جمعی از دست او متظلم هستند.

وکیل التجار - این خدمتی که مشیرالملك کرده خوب است و اول میشد این عمل را یکی پرداخت کرده بدولت داده بادر میان خودشان مانده. ثانیاً در خصوص هرايش متظلمین البته باید تحقیق شود ولی مادامیکه او بر ما موریت خود باقی است رعیت نمیتواند متظلم نماید پس باشد او را معزول کرد و تحقیق نمود.

رئیس - مطلب همان است که حاج سید نصر الله گفتند اگر بدانیم که بمنزل مشیرالملك مجلس از این جزئیات فراغت خواهد یافت فوراً او را عزل میکنند ولی باید طوری کرد که مجلس بجای گرفتار این جزئیات نشود.

آقا سید محمد تقی - مکرر گفته و نوشته ام که اینگونه مطالب وظیفه مجلس نیست و باید این امورات را جمع بوزیر مشول شود يك دفعه دودقه تا سه دفعه اگر آن وزیر اقدام و اصلاح کرد فیحالا معلوم میشود کفایت ندارد آنوقت لابد بسط اطمینان مجلس از او خواهد شد این وزراء که مشول هستند باید اقدام را اختیار هم داشته باشند باید رجوع بوزیر مشول شود و ابدأ نباید در جزئیات آن گفتگو شود.

حاج میرزا ابراهیم آقا - بر فرض رای دادید وزیر مشول را عزل نمایند مثل وزیر جنگ خواهد شد الان مدتی است که با اتفاق رای در عزل او دادید چه نتیجه بخشید.

وکیل الرعایا - اولاً قریب دو ماه است که این یزدها حاضر هستند و يك اندازه هم وزیر مالیه برای تحقیق حاضر شده و تحقیق شد معلوم گردید که بودن مشیرالملك ضررش بیشتر از نبودن ایشان است در یزد.

آقا سید محمد تقی - اینکه دو ماه عمل یزدها طول کشیده است چه آن است که مجلس به وظیفه خود عمل نکرد.

آقا میرزا سید حسن - این مسئله قرار شد از وزیر مشول خواسته شود ولی بعد ما خوب است قرار شود همه روزه لا اقل مساویین وزراء اینجا حاضر شوند و در این موارد اطلاعات داشته باشند

اصلاح نمایند.

حاج میرزا ابراهیم آقا - همه اینکه جواب عزل وزارت جنگ بمجلس نیامد چیست یا اینکه رای مجلس بر گشته.

رئیس - خیر رای مجلس بر گشت نکرده ولی از فراریکه از خارج شنیده ام خیال تغییری دارند.

آقا سید محمد تقی - ملخص کلام اینست که یا باید وزراء هیئت مجلس را متقاعد نمایند که بودن شاهزاده بوزارت جنگ لازم است یا اینکه آنها را باده و بره این رد نمایند.

رئیس - اصل موضوع معلوم شود و آن این است که کتبه رای مجلس اینست که اگر مجلس سنا باشد از آنجا گذشته بصره همیونی برسد نه اینکه تمام واجب الاجرا باشد.

آقا سید حسن تقی زاده - اینجا هر صعبتی میشود ضرر ندارد ولی خوبست در میان یک نفری معین نشود و یک حق از خود سلب نکنیم این رد رای در خصوص عزل وزراء جایز نیست در مقام قانون است مجلس همینکه اظهار عدم اطمینان از وزیر نمود کافیست (همه تصدیق کردند).

حاج سید نصر الله - خوب است ترتیب نداد که فردا معلوم شود که مجلس بوظیفه خود عمل نماید و از این مسئله نگذریم.

رئیس - وظیفه مجلس وضع قانون است فردا ممکن است از این عارضین آسوده شویم ولی گمان نمیکنم باز آسوده بنائیم پس فردا چند دسته دیگر عارض و متعین خواهند شد. (مجلس ختم شد)

مذاکرات روز یکشنبه دهم جمادی الثانی دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز شنبه نهم را آقامیرزا مرضی قلی خان قرائت کردند احسن الدوله اجازه نطق خواستند رئیس اظهار کردند که بر حسب قرار داد روز گذشته باید اوقات مجلس فقط مصرف وظایف مهم گردد و قوانین لازمه در مجلس قرائت شود اعضا محترم مجلس هم نهایت دقت و توجه را مبذول دارند که از این ترتیب تخطی نشود در صورتیکه مطلبی هم فوری باشد باید در در آخر مجلس مطرح شود اینک قوانین وزارت داخله قرائت شود.

آقا میرزا سید حسن - اظهار داشتند که این نظامنامه دارای پانصد فصل است با این حال باین زودی ها اختتام نخواهد پذیرفت. جواب داده شد که قرائت عموم و کلا دو ساعت بفرود مانده اینجا حاضر باشند. که بدون تعویب مجلس منعقد شود.

آقا میرزا محمود خوانساری - که هر گاه چند روزی از طرف اعضاء محترم مجلس بدل توجهی شود اقدام فرمایند که همه روزه هم طرف سبب وهم طرف حاضر شود ممکن است این نظامنامه ها بزودی از مجلس بگذرد.

رئیس هر گاه و کلا و سکالی مظالم قرار بگذارند که بدون تاخیر طرف سبب حاضر شوند و بیدرنگ مشغول شویم بهتر کار پیشرفت میکند اما هم طرف عصر وهم طرف صبح ممکن نیست (در اینبار رفع شروع بقرائت نظامنامه وزارت داخله و چندین فصل از آن قرائت شد)

وزیر علوم - بنده فرض این نبود که سختی از روی غرض گفته شد یا بی تأمل رای داده شد بلکه رایی داده شد متنتی چون وظیفه مجلس نبود

و در رای منتشر نشد و چون راجع بمرع بود جناب آقامیرزا سید محمد هم فرمایند فرموده بنده ام جاری داشتم ولی بعد که ملاحظه کردم دیدم بی اعتدالی است در هر چیز مختصری روزنامه توقیف شود نه برای این است که از روزنامه نویسا ارزاء عنان کرده باشیم و باینکه مجازاتی در مقابل نباشد چنین نیست از تمام آنها التزام گرفته شده که ابدأ نسبت بشرع و علماء چیزی ننویسند و در باب اشخاص هم هر چه مینویسند باید صحت داشته باشد که بتوانند در مقام محاکمه اثبات نمایند

این اظهار امروزه فقط برای این بود که این حکم توقیف ظلم است و مجلس میدانند که مشول حقوق آنها بنده هستم و در گرفتن من است که اجراء احکام مجلس و حجج اسلامیه را بنمایم ولی این توقیف بی اعتدالی است هر چه کردم کدر این باب خدمت آقامیرزا سید محمد مجتهد برسم و تبدیل مجازات ناثیم و در نمره دیگر هم نوشته بشود که بواسطه فلان مطلب در فلان نمره مجازات داده شده این خودش رفع همه مفاسد را میکند اگر چه تا هنوز تمام نشده ولی می نشینم با آقا میرزا سید محمد یک مجازاتی وحدی معین می کنیم کظلم نشود.

آقا سید محمد جعفر - صبح است بجهت هر چیزی مجازات است اما توهین بدین فقط مجازات آن توقیف است.

وزیر علوم متعصیر از نویسنده است مجازات را بکافه و قلم نمیشود داد.

آقا شیخ ابراهیم - حکم شرعی و مجازات شرعی بر آلات نیست بر صاحب آلات است آلات معصیت را شرع فرمود توقیف بکنند مجازات برای آن مقرر فرمود باید مجازات داد توقیف معنی ندارد.

آقا میرزا محمود خوانساری - اگر در مفازه پارچه فروشی که سی نفر اجزاء در آنجا مشغول کاسبی هستند بکنفر خلائی کرد او را باید مجازات کرد یا باید در آن مفازه را بست که تمام از نان بیفتند.

وکیل الرعایا - باید ترتیبی باشد که مخالف شرع نباشد در هیچ جا و در هیچ وقت چنین حکمی نبوده که مجازات دیگری را بکس دیگر بدهند.

آقا سید محمد جعفر - انتشار این اعلان کفر نیست ولی خمر فروشی که در اینجا علابه میشود از او جلوگیری نمیکند و از این اعلان جلوگیری میکنند.

وزیر علوم - عمل خمر فروشی ربطی به بنده ندارد مقصود این است که بر فرض اگر در حیل المتین خلاف شرعی هم شده است توقیف نباشد آن شخص نویسنده باید مجازات بشود (در این موقع آقا میرزا سید محمد مجتهد با آقامیرزا هدایت الله مجتهد ارائه وارد مجلس شده ایشان را بهیئت مجلس معرفی نمودند بعد از معرفی خود آقا میرزا هدایت الله به بیان فصیح و شیرین تیرک و تهنیت گفتند عمره و کلا اظهار تشکر و امتنان را از فردم آقای معظم نمودند.

وزیر علوم - حالا اعلان است مجلس میدهد در مقابل آن صحبتی که شده بود بنده خودم خدمت آقای میرزا سید محمد مشرف میجوم توقیف را تبدیل بمجازات دیگر فرمایند و پیش از این در این باب وقت مجلس را تصبیح نکنیم.